

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

A TÜRK DİLİ VE YAZINI DERSİ UZUN
TEZİ

DEĞİŞİMİN ACI YÜZÜ

Kılavuz Öğretmen: Fatma Uğur

Öğrencinin Adı: Pınar

Öğrencinin Soyadı: Eser

Diploma Numarası: D001129-0029

Sözcük Sayısı: 3659

Araştırma Sorusu: Peride Celal'in "Deli Aşk" adlı yapıtında değişim ve buna bağlı kaçış izleği nasıl işlenmiştir?

İÇİNDEKİLER

I.ÖZ.....	2
II.GİRİŞ.....	3
II.A- ELİF.....	4
II.B-CEM SONER.....	8
II.C-KRİSTOF.....	13
III.SONUÇ	15
IV.KAYNAKÇA.....	17

ÖZ

A Türkçe kapsamında hazırladığım bu tez çalışmasında insanın yaşam karşısındaki değişimini, yaşadığı süreçte uyum sağlayamadığı gerçekler karşısında kaçışını ele almak istedim. Peride Celal'in "Deli Aşk" adlı romanında odak figürün ve onun yaşamında önemli yeri olan figürlerin kendi gerçeklerinden kaçıp başka uzamlara ve insanlara sığındıklarını gördüm. Bu kaçışı başta odak figür Elif, eşi Cem Soner ve Fransız dostu Kristof aracılığıyla inceledim. İncelememi aşk, arkadaşlık, dürüstlük kavramları çerçevesinde ele aldım. Çalışma sonucunda değişimin kaçınılmazlığı; insanın uyum sağlayamadığı gerçeklerden kaçabileceği yargısına ulaşmış oldum.

Sözcük Sayısı: 80

Araştırma Sorusu: Peride Celal'in "Deli Aşk" adlı yapıtında değişim ve buna bağlı kaçış izleği nasıl işlenmiştir?

GİRİŞ

Bireyin toplumsal yaşam içindeki rolü değişimi de beraberinde getirir. İnsan bilinç sahibi bir varlık olduğu için yaşadığı her anda ve zamanda kendini yeni hayatın içinde bulur. Bu da insanı hem değiştirir hem de karşılaştığı sorunlara yönelik yeni seçenekler aramaya zorlar. Bu bağlamda değişim kaçınılmazdır. Değişirken insanın planlayamadığı yönelimler de bir o kadar kaçınılmaz olmaktadır. Bu gerçeklik yazınsal ortamda da yerini bulmuştur. Peride Celal'ın Deli Aşk adlı romanında hazin, hazin olduğu kadar saplantılı bir aşk öyküsü işlenmektedir. Odak figür Elif derinlemesine yaşadığı aşkıdan hiçbir koşulda vazgeçmemiş, tıkanıp durumlarda baş edemediği sorunlarla karşılaşmış, bu durumda kendi gerçekliğinden uzam değiştirerek başka gerçekliklere sığınmıştır. Odak figürün genel değişimi içinde değiştiremediği aşk saplantısı onu kaçışa zorlamıştır. Odak figür Elif'in derin aşk duyduğu kocası Cem Soner ise romanda kolay değişen çıkarlarının peşinde koşan Elif gibi köklü, soylu geçmişe sahip olmayan bir figürdür. Roman kurgusunda Cem Soner çıkarları doğrultusunda hareket ettiği için bir önceki ortamından bir sonraki iyi koşula hızlı bir kaçış/ geçiş yaşamıştır. Karısı Elif'in soylu duruşuna ve kendisine duyduğu derin aşka sırtını dayayarak saygın olmayan bir duruş içinde yer almıştır. Tezde ele alınacak diğer figür, odak figür Elif'in kaçışı somut gerçeklikte yaşadığı Paris uzamında karşısına çıkan dostu olarak yer almıştır. Kristof adlı bu figür entelektüel bir Fransız'dır ve odak figür Elif'in babasının yakın arkadaşıdır. Elif, Kristof'tan romanın son bölümüne kadar yakın dostluk görmüş, onu güvenli bir liman olarak düşünmüştür. Kristof da romanda Elif'in Paris'e sığındığı gibi benzer seçime yönelmiş, düşüncelerinin peşinden giderek Uzak Doğu yolculuğuna çıkmıştır. Yazar Kristof figürüyle de değişim ve kaçış gerçekliğini bir kez daha ortaya koymuştur.

Bu tez çalışmasında değişim ve buna bağlı olarak kaçış izleği odak figür Elif'in, Elif'in saplantılı aşkı Cem Soner'in ve Elif'in Paris'teki ilişkisini ucu aşka varan bir noktaya taşıdığı Kristof'un romandaki duruşları ve eylemlerine yer verilecektir. Bütün bunlardan yola çıkarak değişimin kaçınılmaz bir durum olduğu, değişen insanın hayatın ortaya koyduğu gerçekler karşısında kaçışa yönelebileceği sonucuna varılacaktır.

II.A-Elif

Elif, roman kurgusunda çevresindeki insanlardan uzaklaşmak isteyen ama yapamayan bir figürdür. Özellikle Cem Soner'den yani kocasından uzaklaşmak istemektedir; çünkü Cem Soner'in yalanları ve ilişkilerindeki monotonluk, onu Cem Soner'den uzaklaştırmıştır. Her ne kadar Cem Soner'den ve onun yalanlarından kaçsa da ona olan bağımlılık derecesindeki aşkı, ondan tamamen kopmasına engel oluşturmaktadır. Elif'in bu bağımlılığı ve bu aşkın zorluğunu yapıtta "*Cem, Paris'e geldiğin zaman seviniyorum. Gittiği zaman rahatlıyorum. Cem'den kendimi kurtarabilsem...*" (Celal,117) sözleriyle ifade etmektedir. Elif ile Cem Soner arasındaki bu zorlayıcı ilişkinin, her iki tarafı da yıprattığı görülmektedir. Özellikle Elif'in üzerinde psikolojik açıdan büyük bir hasara neden olduğu söylenebilir. "*Aştan ölünmez, acı çekilir.*" (Celal,211). Rüyalarında sürekli olarak karamsar bir ortam görmektedir. Rüyalarında ya bir yerden düşünmekte ya da bir şeyin içinde sıkıştığını görmektedir. Elif figürünün içinde bulunduğu koşullarda, rüyalarında bile çok yalnız olduğu ve birilerini aradığı anlaşılmaktadır. Cem Soner'in ona zarar vermesine rağmen onla birlikte olmaktan vazgeçememesinin nedeni olarak küçüklüğünde babasının onun yanında olmaması, bu yüzden de sevgisiz ve ilgisiz bir ortamda büyümesidir.

Elif'in babasını sevmediği ve bunun sebebinin ise babasının annesine karşı olan tutumundan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Elif'in annesinin üzüntüsünden etkilendiği açıkça belli olmaktadır. "*(...) babamın yabancı ülkelerde sürtüp durması(...) annemi yanına aldirmaması*

yiyp bitirmişti zavallı kadını. Karı-kız serüvenleri kulaktan kulağa köşke ulaşırdı.” (Celal, 255). Odak figür Elif’in geçmişte duyduğu ilgisizlik ve sevgisizliği Cem Soner’e sığınarak içindeki boşluğu doldurmaya çalışmaktadır. Elif’in Cem Soner’e hisleri duruma göre değişiklik göstermektedir. “Doktordan anne olacağımı duyduğumda ne kadar sevinmiştim. Cem’le konuşmamızı ne zaman anımsasam yüreğim kinle doluyor.”(Celal,208). Romanda Elif’in Cem Soner yüzünden tüm hayatının değiştiği ve yalnızlığa itildiği görülmektedir. Cem Soner için Elif sürekli olarak fedakârlıklar yapmaktadır ama Cem’in fedakârlık yerine Elif’i değiştirmeye çalıştığı görülmektedir. Cem Soner Elif’i gerçek anlamda yalnızlıktan kurtarabilecek tek kaçışını elinden almıştır. Çocuk sahibi olmak hayatlarında önemli bir değişim olabilecekken Cem Soner’in çocuğu istememesi sorumluluktan ve baba olma duygusundan kaçışını göstermektedir. “Doktordan anne olacağımı duyduğumda ne kadar sevinmiştim. Cem’le konuşmamızı ne zaman anımsasam yüreğim kinle doluyor. Canımdan bir şeyi verdim onun yüzünden.”(Celal,228) Diğer bir bakış açısıyla Cem Soner’in Elif’in babası gibi olmaktan korktuğu için de böylesine büyük bir sorumluluktan kaçtığı düşünülenebilir. Elif için babası sadece ‘yabancı illerde kaybolmuş bir adam’ olarak nitelendirilmektedir.

Babasına bu kadar uzak olmasının nedeni ise işi gereği onlardan uzun süre uzak kalmasıdır. Elif’in babası konsoloslukta elçi olarak görev yapmıştır. Bu yüzden hayatının uzun bir kısmında Paris’te tek başına bir yaşam sürmüştür. Babası da Elif gibi ailesini bırakarak Paris’te kendi başına bir hayat yaşamayı seçmiştir. Bu da yıllarca karısı ve çocuğuyla ilgilenememesine neden olmuştur. Bu durum aile yaşantılarında da huzursuzluklara neden olmuştur. Karısının ölümünden sonra Paris’e kalıcı olarak yerleşmesini sağlayan diğer bir neden ise Fransız bir kadınla evlenmesidir. Paris’teki hayatı boyunca Elif gibi babasının da iki uzam arasında gidip geldiği görülmektedir. İstanbul ve Paris arasında gidip gelen bir hayat sonrasında karısının ölümünden sonra Paris’e tamamen yerleşmeyi tercih etmiştir. Babasının en büyük isteği kızının Cem Soner’den ayrılarak Paris’e yerleşmesi ve burada üniversite

öğrenimini tamamlamasıdır. “ *Yalnız olduğunu, beraber yaşabileceğimizi, benim Fransa’da okumamı istediğini, iyi yetişmem için elinden geleni yapacağı yazıyordu.*”(Celal,133) Bunun için ona Paris’teki çatı katını tutmuştur. Paris’teki çatı katının önemli bir özelliği babasının ölümünden sonra Elif’in oraya yerleşmesidir. Çatı katına taşınmasıyla beraber Paris’te Cem Soner’den uzaklaşacak bir sığınağa sahip olmuştur.

Elif, Cem Soner’den nefret ettiği halde ondan kopamamaktadır. Cem Soner’in kötü yönleri Elif’in gözünde büyümeye başlamıştır çünkü kendisini, Cem Soner’den bu şekilde soğutmaya çalışmaktadır. Bu yüzden Cem Soner’le Kristof’u durmadan kıyasladığı görülmektedir. Cem Soner’e yazdığı ama hiç göndermediği monologlarından -mektuplarından- bir tanesinde “*Bembeyaz, heykel gibi, mermere benzer bir duruluk var onda. Onun yüreği de beyaz. Sen kahverengisin. Senin yüreğin değil, tenin sıcak.*” (Celal,204) sözleri ile ikisi arasındaki farkı açık bir şekilde sergilemiştir. Daha önce Elif’in aklından Cem Soner’i aldatma düşüncesi geçmezken, hayatında yaşadığı tüm olumsuzluklardan dolayı tutumunda bir değişim görülmektedir. Babasıyla buluşmak için Paris’e geldiği bir günde Otel Lenox’ta Kristof ile tanışmıştır. Kristof’u önce babasının yakın arkadaşı olarak tanımıştır. Önceliklere dyanan bu ilişki Elif Paris’e yerleşmesiyle beraber Kristof ile dostluğunun da temeli atılmıştır. Kristof’la tanışmalarının sonucunda Elif’in Paris’e bağlanmışır. Kristof’la beraber Elif ‘in Paris’te kendine farklı bir dünya kurduğu görülmektedir. Yeni kurduğu bu dünyada kocasına yer vermek istememektedir. Bu yüzden Cem Soner’den kaçarak Kristof’un güven veren kollarına sığınmıştır. Tezin temeli sayılan değişim ve kaçış izlekleri Elif için bu durumda yaşanmıştır. Elif Paris’e ve Kristof’un sevgisine bir kaçış yaşamıştır. Kristof’la yeni bir ilişkiye başladığında çevresindeki değişimleri daha net olarak algıladığı görülmektedir ve bu değişimler üzerinde daha çok durmakta ve düşünmektedir. Bu durum yapıtta “ *Son zamanlarda çiçekler dallarında kurumaya başlamışlardı. Onları toplamak kimsenin umurunda değildi. Zekiye Abla da yaşlanmıştı, bahçeyle uğraşmıyordu.*” (Celal,288)

cümlesiyle örneklendirmektedir. Değişim, Elif'in kuşkucu bir yapıya sahip olmasına neden olmuştur. Çünkü Cem'le evlenerek tüm hayatını değiştirmiştir. Romanda Elif'in ilgilendiği konularla Cem Soner'in ilgisini çeken konuların çok farklı olduğu görülmektedir. Cem Soner'in gittiği mekânlar arasında gece kulüpleri ve barlar yer almaktadır. Eskiyle beraber yok olmamak değişen yeni dünyaya uyum sağlamaya çalıştığı söylenebilir. Elif'le Cem Soner'in tarzlarının çok farklı olduğu gittikleri yerlerle kendini net bir şekilde belli etmektedir. Cem Soner'in gece hayatı yaşaması Elif'in ise kültürel mekânlara gitmesi resim atölyelerinde ve parklara gitmekten zevk alan bir kişiliğe sahip olması dikkat çekicidir. Gittikleri değişik uzamların figürlerin karakteristik özelliklerini taşıdığı görülmektedir. Buna bağlı olarak Cem Soner'in eğlenceye düşkün olduğu ama Elif'in sanatsal ve kültürel etkinliklerden, mekânlardan hoşlandığı görülmektedir.

“İnsanlardan kuşkulanmaya Cem'le evlendikten sonra başladım. Onun yalanları beni kuşkucu yaptı.” (Celal,102). Elif'in aslında yalanlardan kaçtığı görülmektedir. Yalanlarla Cem Soner'i bir bütün olarak düşünmek mümkündür. Elif figürü yalandan kaçarak; yalancı insanlardan, yalan aşklardan dolayısıyla kocası Cem Soner'den kaçmaya çalışmaktadır.

“ Cem'den uzaktayken görmediğim, duymadığım aldatmalar, yalan dostluklar silinip uzaklaşıyor. Yalan bir kent İstanbul. Durmadan birini, hatta yalanları yalanlayan bir ülke benim ülkem: siyasal demeçler yalan, tekrar tekrar yenilenen eskimiş vaatler yalan, bir yanıp bir sönen aşklar yalan, yüze gülen, arkadan vuran dostluklar yalan...”(Celal,223)

Odak figür Elif, yozlaşan toplumdan kaçarken aynı zamanda şehirden de kaçırmaktadır. İstanbul'la özdeşleşmiş insanlar, şehri de yozlaştırmıştır.

Her insanın dünyada bir şeyler aradığı düşünülürse, Elif de durmaksızın arayışını sürdürmektedir. Bu arayış insanı zorlayan ve yoran bir yolculuktur. Odak figür Elif, kendini Patrick Modiano'nun romanlarındaki acı çeken karakterlerle özdeşleştirmektedir. *“Ben de onun kahramanları gibiyim. Küçük bir kadını ve büyük acılarla yıpranıyorum.” (Celal, 212)*

Elif, romandaki karakterlerle bağıını ‘Küçük bir kadını ve büyük acılarla yıpranıyorum’ sözleriyle oluşturmaktadır. Elif, fiziksel olarak küçük bir kadın olarak betimlenmiştir ama yüzleştiği yalanlar, onun büyük sorunlar altında ezilmesine neden olmuştur. Elif, yalansız bir dünya aramaktan yıpranmıştır. Kristof’la çok sıkı bir bağ kurmasının altında bu dürüstlüğe yüklediği anlam yatmaktadır. Cem Soner’in yalanlarından kaçmak Elif’in yaşamını etkilemiştir. Yaşadığı değişim sonucunda sarsıntıya uğramıştır ve Kristof’u dalgasız bir deniz olarak gördüğü için ona sığınmıştır.

Elif’in gözünde dürüstlüğüyle Kristof’un aslında sandığı kadar dürüst olmaması, Elif’i derinden olarak etkilemiştir. Zaman zaman kararan ruh halinin, o karanlığa tamamen gömülmesine neden olmuştur. Yalandan kaçarken daha büyük bir yalanın içine düşmüştür. Kristof’un biseksüel olmasından dolayı Jean’la ilişki yaşaması, Elif’in ruh halinin tamamen karanlığa sokan bir etki yaratmıştır. Elif’in tekrar aydınlığa çıkacak gücünün olmaması onu korktuğu ve aynı zamanda merak ettiği ölüme hazırlamıştır.

II.B-Cem Soner

Deli Aşk adlı romanda odak figür Elif’in saplantılı aşkla bağlı olduğu Cem Soner Elif’in ölümünden sonra büyük değişim yaşamış bir figürdür. Elif öldükten sonra hayatını yani alışkanlıklarını değiştirmeye evinden başlamıştır. Elif’in anılarını saklayan eski ve gösterişli köşk yerine yeni ve günün modasını yansıtan modern bir ev satın almıştır. Bu değişimi yaşarken yeniliğe uyum sağlama da zorluk çekmektedir. Ayazpaşa’daki yeni eve girdiğinde Feneryolu’ndaki evde alışkanlık haline getirmiş olduğu kapının zincirini takma hareketi bir güvensizlik duygusu olarak dikkat çekmektedir. Yeni eve taşınmasıyla dikkat çeken bir davranış, eski evde kendini güvende hissetmediğini yansıtmaktadır. Bu güvensizliğini emektar Zekiye Abla’nın hırsızlara karşı olan korkusunun nedeni olarak yansıtmaktadır. Bu değerlendirmede Cem Soner kendi güvensizliği ve korkusu için bir perde kullanmıştır. Bu

durum yeni eve taşınmasıyla değişen hayatına, Elif'in anılarının baskısından kaçsa da alışkanlıklarından uzaklaşmadığı gerçeğine ayna tutmaktadır. Evde maaşlı olarak çalışan bir kadının korkusu üzerine bu alışkanlığı edinmesi ilgi çekicidir. Böylece evde çalışan bir yardımcının bile Cem Soner'in hayatında büyük bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Eski evinde Cem Soner evle alakalı olarak gözükme de evdeki eşyaların yerini bildiği anlaşılmaktadır ama taşındığı ve yeni olarak nitelendirilen bu evin Zekiye Abla'nın yerleştirmesi ve buna bağlı olarak Cem Soner'in evdeki eşyaların hiçbirinin yerini bilmemesi hayatın tamamen değiştiğini gösteren bir ayrıntıdır. Eşyaların yerini bilme gibi herhangi bir kaygı taşımaması da çevresine karşı olan ilgisiz tavrını ve özensizliğini ortaya koymaktadır. Her ne kadar bu yeni eve alışmamış olsa da kendini oraya ait hissetmesi "*Artık Elif'in evi yoktu, Cem Soner'in evi vardı*" (Celal,18) alıntısıyla yansımıştır. Bundan dolayı Cem Soner'in içten içe bu evi sahiplendiği görülmektedir. Cem Soner'in taşınmış olduğu bu yeni eve, eski evden neredeyse hiçbir eşya getirmediği görülmektedir. Getirdiği eşya ise sadece parasal değeri olan ve antika olabilecek bir dolaptan ibarettir. İki uzam arasındaki tek bağ olarak bu dolap gösterilebilir. Bu dolapla beraber eski hatıraların Cem Soner'in hafızasında tekrar canlanmasıyla beraber anıların baskısını da hissetmektedir ve Elif'i düşünmek istemediği, Elif'i en hızlı şekilde unutmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Uzun yıllar hayatında olan ve aşkını derinlemesine sunan birini bir çırpıda atmaya çalışması Elif'le olan bağının onun için ne kadar önemli olup olmadığı göstermektedir. Cem Soner'in şimdiki zamanda çalıştığı gazeteyi Elif'ten daha fazla düşünmeye başlaması ve çok önemsemesi onu artık unutmaya başladığını göstermektedir. Aynı zamanda "Elif" varlığından ve düşüncesinden kaçmaktadır. Dolabın çekmecesinden çıkan ve biraz da sinirlendiren Elif'in Paris'teki anılarını yansıtan ve resimleri Cem Soner'in ilk defa görmesi onun kendisini aldattığını düşünmesine neden olmuştur. Karışık duygular içinde gitgeller yaşayan Cem Soner, Elif'in başka insanlarla ilişkileri konusunda bozulmuştur. Cem Soner'in eskiden hayat anlayışında işi

ve Elif varken yeni düzeninde içkili ortamlar, iş ve kadınlar olduğu görülmektedir. Elif'e karşı olan bağımlılığının yerini artık yeni maceralar olarak adlandırdığı kadınların aldığı görülmektedir. Cem Soner'in her ne kadar aktif bir kişiliğe sahip olsa da aslında kendi hayatında bile pasif bir kişiliği olduğu anlaşılmaktadır. Kendine yarattığı bu yeni hayatta aslında düzenini kaybettiği ve hayatının başka biri yani bir kadın tarafından düzenlenmeye ihtiyacı olduğu görülmektedir.

“Gazeteden ayrılırken dosyaları, resimleri, yazışmaların hepsini o kutulara karmakarışık tıkmıştı. Bütün bunlar yerlerini bulduklarında, yerleşmiş olacaktı. Belki de, evi olduğu gibi bırakıp Zekiye Abla gelinceye kadar bir hafta, on günlüğüne Güney'de bir yerlere giderdi.”(Celal, 23)

Yapıtta Cem Soner'in ev sorumluluğunu almaya çekindiği ve istemediği anlaşılmaktadır çünkü hayatın gerçeklerinden ve sorumluluklarından alkol kullanarak hafif bulutlu bir kafayla uzaklaşmaya çalışmaktadır. Sahip olduğu yeni evi kendi evi olarak benimsese de kendini eve ve eşyalara ait hissetmediği belli olmaktadır. *“Yeni ev biraz sorundu. Kendini yabancı hissediyordu eve de, eşyalara da... Zekiye Abla gelip işi ele alınca rahat edecekti.”(Celal,44)* Buradan kendi yaşamının başka biri tarafından düzenlenmesi ihtiyacı belirgin bir şekilde görülmektedir. Bir kadının evi yönetmesi, evin düzenlenmesinde ve dekorasyonunda bir kadına ihtiyacı olduğu görülmektedir. Cem Soner'in bu ihtiyaçları Zekiye Abla ve Sibel tarafından karşılanmaktadır. Gençliğinde yaşadığı zorlukları şimdiki hayatında yaşamak istemediği için belli başlı ihtiyaçlarını kadınların üzerine yıkarak rahat bir yaşam sürmeyi amaçlamaktadır çünkü Cem Soner, bir memur çocuğudur, üniversiteyi de bir yandan çalışarak bitirmiştir.

“Memur çocuğu olduğumu, bursla okuduğumu biliyordum. Ailesinden ne kadar az söz ettiğini düşünüyorum şimdi. Babasını genç yaşta kaybetmişti. Annesi yeniden evlenince kız kardeşiyle beraber halalarının yanına sığınmışlardı. Üniversiteyi gazetelerde, düzeltme işlerinde çalışarak bitirdiğini de biliyordu” (Celal, 196-197)

Cem Soner kendini sürekli olarak ön plana çıkarmaya ve herkesten daha akıllı olduğunu çevresindekilere hissettirmek istemektedir. Eşine yani Elif'e "Tatarcık" veya "Elifcık" olarak hitap etmesi ve bu hitabı kullanarak Elif'i küçümsediği görülmektedir. Kadınlar için "kuş beyinli" olarak nitelemesi ve kadınları cinsel bir nesne gibi düşündüğü görülmekte, Elif için 'kuş beyinli değil ama aklını kullanmasını bilmiyor' diye değerlendirme içindedir. "*Elif için kuş beyinli diyemezdi. Elif akıllıydı. Yalnız, aklını kullanmayı bilmezdi.*"(Celal, 16) Kendine duyduğu hayranlığı sonucunda bir ayna aşığına dönüşmüştür. Cem'in önceden "sözde" bile olsa Elif'le beraber iki kişinin yaşadığı "ortak" bir hayata sahipken Elif'in ölümüyle beraber tek kişilik bir hayata geçiş yaptığı ve bu geçişin onu çok sarstığı düşünülmektedir. Bu durum yapıtta Cem Soner'in "aşırı" bir şekilde alkol tüketiminden anlaşılmaktadır. "*Elindeki içki bardağı avcunda kayar gibi oldu. İçindeki buzlar tıkrıdadı. Öfkeyle bir yudum içti, sıcaklandı.*" (Celal, 12) Cem Soner yalnız kalmasıyla beraber kendiyile daha çok ilgilenmeye başlamış, kendi kusurlarını gördükçe rahatsız olmuş, alkole yönelmiştir. Cem Soner figürünün alkole beraber gerçek dünyadan kaçma arzusu ön plana çıkmaktadır. Gerçekler canını acıttığı için kaçış olarak alkole yönelmiştir. Onun alkolü hem sorunlardan hem de yaşlılık düşüncesinden kaçmak için kullandığı görülmektedir. Kendine olan hayranlığından dolayı kendisiyle bu kadar çok ilgilenmesi, yaşlılık izlerini daha net görmesine neden olmaktadır. Ayna da gördüğü her kusurun onu korkuttuğu ve bu korkunun kaynağının "yaşlılık" olduğu anlaşılmaktadır. "*Gökyüzünde yağmur habercisi kara bulutlar ağırlaşp kentin üstüne iniyordu. 'Yaşlandım' diye düşündü Cem Soner.*" (Celal, 13)Bu durum için Cem'in yok olmaktan korktuğu söylenebilir. Aynaya bakıp grileşmiş saçlarına bakarak kendini motive etmeye çalışması yaşlanma korkusu içinde olduğunu kesinleştirmektedir. Bu yüzden "yaşını düşünmemeye" çalışmakta, yaşlanma belirtilerini "olgunluk" olarak yorumlamaktadır.

Bu olgunluğu kendisinin göstermediği, sergilediği davranışlardan belli olmaktadır. Yıllardır gazetecilik yapmasına rağmen Genel Yayın Müdürünün yazısından birkaç satırı çıkarması sonucunda müdürüyle tartışarak işi bırakmıştır. İş bıraktıktan sonra sürekli olarak kendi içinde çelişkiler yaşamaktadır ki işten ayrıldıktan sonra yer yer kendini suçlamakta, bazen de haklılığını düşünmektedir. Bu çelişkiyi yaşamasının sebebi; Cem Soner'in, her şeyi başarabildiğini, diğerlerinden daha çalışkan olduğunu düşünmesidir. Aynı zamanda gazeteye yalan röportajlar götürmüş olması onu bu duruma düşürmüştür. Hatasını kabullenmek yerine kibirli yapısı yüzünden yaşadığı sorunun üzerini kapatmaktadır.

“Amerika röportajlarını yazdığında, ‘Çoğu, kafadan atma, uydurma!’ diye hemen dedikodular yayılmaya başlamıştı Babıali’de. O eski röportajları anımsayınca, biraz utanır gibi oldu. Marilyn Monroe’yle uzaktan olsa bile evet, ama Greta Garbo ile hiç karşılaşmamıştı.”(Celal, 21)

Çok önem verdiği gazetecilik hayatında bile hilelere başvurması, Cem Soner'in kalıcı ilkelere sahip olmadığını göstermektedir. Bu yapıya yansıyan dönemin yozlaşan gerçeklerini ortaya koymaktadır. Solcu ve sağcı olarak ayrılmış gazete dünyasında insanların kendi çıkarları için nasıl taraf değiştirdiği yapıtta Cem Soner figürüyle yansıtılmaktadır. Cem Soner “solcu” olsa da ilkesizliği yüzünden maaşı iyi diye nitelendirdiği “sağcı” bir gazetede işe girmiştir.

Cem Soner figürünün çıkarları doğrultusunda “ikiyüzlü” olarak eleştirdiği insanlarla aynı kulvarda yer alması dikkat çekicidir. Bu iş değişiminin Elif öldükten sonra ortaya çıkmasıyla beraber bu değişimle Cem Soner'in kişiliğinde de değişim görülmektedir. Her saniye değişen dünyada Cem Soner'in de bu değişime ayak uydurması gazetecilerin ilkeleri dışında davranabildiklerinin göstergesidir. Cem Soner'in çıkar ilişkileriyle hareket etmesi sağlığında Elif'i rahatsız etmiştir. Cem Soner'in iş arkadaşlarıyla ailecek çıktıkları yemekte arkasından konuştuğu kişilere yakın davranması Elif'in dikkatini çekmiştir. Politik görüşlerinden dolayı eleştirdiği insanlar arasında Elif de yer almamaktadır. Cem Soner, Elif'i sağcı veya solcu

olduğu için değil, kendisine ilgisiz kaldığı için eleştirmektedir. Her ne kadar Elif'i eleştirilene maruz bıraksa da Elif ona karşı delice bir aşk beslemiştir.

Cem Soner onu yalnız bıraktığı için Elif'e küfretse de, daha sonra pişman olup küfrü kendine etmektedir. Elifsiz bir yaşamın onun için çok zor olduğu “ *Elif, ölümüyle kanatlarımı kırdı.*” (Celal,48) sözleriyle ifade etmektedir. Buna rağmen Elif'in kendisine aşık olduğunu ve onsuz olmadığını bildiğinden bununla övünmektedir. Yapıtta iki tarafın da birbirini bu kadar çok sevmesi Cem Soner'in Elif'i aldatmasına engel oluşturmamıştır. Elif'i aldatırken bile sırf Elif'e benziyor diye Amerikalı bir kızla beraber olması düşündürücü bir ayrıntıdır. Elif Cem çiftinin birbirlerinden çok farklı olmalarına rağmen birbirlerine farklı biçimlerde aşık olmuşlardır. “ *Onu istiyordum. Yatıp kalktığı bütün kadınların yerinde olmak istiyordum. Yalnız benim olsun istiyordum.*” (Celal, 204) Cem Soner değişen ve yozlaşan dünyaya uyum sağlamasıyla beraber güncel hayatın sorunlarının ağır gelmesiyle alkole yönelmiş, böylece kendini rahatlatmaya çalışmıştır. Yapıtın ilk bölümü Cem Soner'in gözünden anlatılmıştır. Böylece Cem'in içinde bulunduğu duygu durumu, zorluklardan nasıl kaçmaya çalıştığı doğrudan ortaya konmuştur.

II.C-Kristof

Romanda odak figür Elif'in babasının, karısının ölümünden sonra Fransız bir kadınla evlenip, Fransa'ya yerleşmesi ve çatı katında bir daire satın alması, Elif'in bir ayağının Fransa'da olmasının zeminini hazırlamıştır. Elif, iyi anlayamamasına rağmen yıllar sonra Otel Lenox'ta babasıyla buluşmayı kabul etmiştir. Otelde Elif, Kristof ile tanışmış, babasının ölümünden sonra da onunla yakın arkadaş olmuşlardır. Kristof Cem Soner gibi genç yaşta hem çalışıp hem okuyan biridir. “*Kristof Lenox'un eskilerinden. İşe gece bekçiliği ile başlamış.(...) O sıralar genç barmenler gibi o da üniversite öğrencisiymiş. Sonra resepsiyona geçmiş.*

Üniversiteyi bıraktığında muhasebeye almışlar onu.” (Celal,101) Kristof, hayata kendi başına tutunmaya çalışması yönünden Cem Soner’le benzerlik göstermektedir. Roman kurgusunda Kristof ile Elif arasında çok sıkı bir dostluk bulunmaktadır. İki dost arasında sanatsal beğeni, estetik bakış açısı yönünden yaşanan uyum aralarındaki dostluğu güçlendirmiştir.

“ İki insanın aynı yazarları, şairleri sevmesi, küçük kiliselerde org konserine bayılması, Bonnard’ın, Van Gogh’un güneş dolu resimlerinde ışıklara sarınıp birbirlerine baktıklarında gülümseyerek dostluğu bulmaları, küçük bile olsa mutluluk rüzgârları estiriyor aramızda zaman zaman.” (Celal,113)

Bu alıntıda Kristof’un Elif ile aralarındaki bağın ne kadar özel olduğu vurgulanmıştır. Bu dostluğun temel taşı oluşturulan ve Elif’in önem verdiği değer dürüstlüktür. Kristof, dürüstlüğün Budizm’in temelini oluşturduğuna inanmaktadır.

Kristof, diğer dinlere göre daha insancıl olduğu için Budizm’i seçmiştir. Budizm’i seçmesiyle beraber kendi ve çevresindekilerin yaşamındaki acının, doyumsuzluğun ve ızdırabın nedenlerini açıklayabilmiş, bu sorunlara sebep olan şeyleri düzeltmeye çalışmıştır. Kristof figürü çağın insanlarını etkileyen ızdırıp ve acıdan Budizm sayesinde meditasyon yaparak uzaklaşmıştır. Kristof, sadece kendini huzura kavuşturmakla kalmayıp, aynı zamanda Elif’e de yardım etmiştir. Onun huzur verici ve dinlendirici konuşmaları Elif’in ruhunun rahatlamasına yardımcı olmuştur. Romanda Elif’in sadece Kristof’un yanındayken huzurlu ve mutlu olduğu görülmektedir. *“Yanı başımda bir dostun insan sıcaklığını duymak rahatlatıcı”.* (Celal,189). Elif sonradan her ne kadar Kristof’un biseksüel olduğunu öğrense de aralarındaki bağ zarar görmemiştir. Kristof’un biseksüel yapısı Elif’le daha sağlıklı bir şekilde empati kurmasını kolaylaştırmıştır. Kristof’un cinsel tercihini “dostu” Elif’ten saklaması dikkat çekicidir. Kristof, Elif’in gözünde her zaman için dürüst bir insan olarak değer görmüştür. Kurgunun sonunda Kristof’un Tibet’e yolculuğa çıkması dünyanın sorunlarından veya yalanlarından kaçmaktır. Kaçış izleği burada somut bir gerçeklik olarak yer almıştır.

Kristof'un hayatında başka birinin olması ve bu kişinin erkek olması, Kristof'un "mükemmel erkek" kavramına uymamasına neden olmaktadır. Elif'le aralarındaki dostluk bağının değişerek sıradan bir ilişkiye dönmesi "sadık" Kristof'un aslında o kadar da ideal bir kişi olmadığını göstermektedir. Tibet'e yaptığı kaçış sonrasında Jean'ın, Elif'in evine gelerek, rahat ve saygısız bir tavır sergilemesi Kristof'un ondan ne olursa olsun vazgeçmeyeceğini göstermektedir; Çünkü Jean'ın bu rahat tavrının altında özgüven duygusu yatmaktadır. Bu sergilemiş özgüvenin altında zavallılık olduğu da hissedilmektedir. Jean'ın zor bir hayattan gelmesi, ondaki yalnızlığın ve özgüven yoksunluğunun göstergesidir.

"Okulda başlamıştı eğilimi. Önce hocalarından biriyle. Adam hoş, akıllı biriydi. Onun sayesinde sınıfını kolay geçmeyi başarmıştı. Adam bırakınca yatakhane arkadaşlarıyla sürdürmüştü bir zaman eşcinsel ilişkisini. Bundan hoşlanıyordu. Babası ölünce, annesi başka bir adamla evlenmiş, para yardımını kesmişti. Kendini satması böyle başlamıştı." (Celal, 238)

Jean'ın bedenini satması ve en zor anında Kristof'un onu kurtarması, aralarında minnet duygusunun oluşmasına neden olmuştur. Yapıtta görüldüğü üzere Kristof, Jean'ın üzerine titremektedir. Onun eski hayatına dönmemesi için elinden gelen her fedakarlığı yapmaktadır. Kristof'un hayatına girmesiyle beraber Jean'ın yaşamı büyük bir değişime uğramıştır. Kristof'un, Jean'ı evine alması ve annesiyle tanıştırmasıyla Jean Kristof'un hayatının kalıcı bir parçası olmuştur. Jean, Kristof'un onu ne kadar çok önemseydiğini bildiği için bunu Elif'e karşı bir üstünlük olarak kullanmaktadır. Romanda Jean'ın Kristof'la yaşadığı tüm gerçekleri Elif'e anlatmasıyla beraber Elif- Jean çatışması yaşanmıştır. Kristof hakkındaki gerçekleri Jean'ın ortaya çıkarması, Elif'in sığındığı limanın alabora olmasına, tutunduğu tek sağlam dalın kırılmasına neden olmuştur. Elif'in duygusal olarak yaşadığı bu ağır değişim sonucunda psikolojisinin alt üst olduğu görülmektedir. Özellikle Kristof hakkındaki gerçekleri kabullenmediği ve bundan ölümü seçerek kaçtığı yapıtın önemli bir gerçekliğidir.

SONUÇ

Peride Celal'in "Deli Aşk" adlı romanında, değişen ve bu değişimle beraber yozlaşan dünyanın, figürler üzerinde nasıl bir etki yarattığı yansıtılmıştır. Odak figür Elif'in idealize edilmiş bir karakter olarak aşkını doğal süreçte ve sağlıklı yaşayamaması, kocası Cem Soner tarafından sömürülmesi yozlaşmış dünyada barınamamasına ve buna bağlı olarak ölüme kaçmasına neden olmuştur. Bu durum bireyin üzerinde durmadığı, önemsiz olarak gördüğü her konunun, insanı yıpratığına bir örnektir. Bu yüzden Elif acı ve yorucu gerçeklerden kaçarak hayatını değiştirme isteği duymuştur. Yapıtta odak figür Elif'in kocası rolünde yer alan Cem Soner, yaşam karşısında kendini var eden bir figürdür. Kendi gücüyle var olan Cem Soner, var oluşunu dönemin değerlerine göre değiştirmiş, çıkarlarına göre davranabilen bir duruş sergilemiştir. Elif'in ölümü sonrasında onun çocukluğunun geçtiği evi gözden çıkarıp günün modasına uygun modern bir eve yerleşmiştir. Bu durum Cem Soner için bir değişimdir. Bunun yanında yeni hayatının zorluklarına karşı alkole başvurmuştur. Alkol Cem Soner için bir kaçış konumundadır. Yapıtta Avrupalı bir figür olan Kristof yapıtta insancılığıyla yer almıştır. Odak figür Elif'le dostluk ilişkisi içinde yansıtılmıştır. Kristof, tamamıyla her yönüyle Batılı bir entelektüeldir. Bu yönüyle doygun bir figür içinde bulunduğu bunalımdan Budizm'le kurtulmaya çalışmıştır. Uzak doğunun sade hayatına kaçış yaşamıştır.

Peride Celal'in "Deli Aşk" adlı romanında odakta yer alan figürler yaşadıkları değişimle birlikte içine düştükleri bunalımdan kendilerini kurtarmaya çalışmışlar; ölüm de dâhil olmak üzere farklı gerçeklere kaçış yaşamışlardır. Buradan yola çıkarak yapıtta değişimin kaçınılmazlığı, buna bağlı olarak kaçışın bir çözüm olarak yaşanması gerçekliği bir kez daha görülmüştür.

KAYNAKÇA

Celal, Peride. Deli Aşk. İstanbul: Can Yayınları, 2013.